

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 362

Zmiany prawodawstwa gospodarczego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce

Redaktorzy naukow
Tadeusz Kocowski
Katarzyna Marak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Joanna Szynal
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja współfinansowana z budżetu województwa dolnośląskiego

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-450-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Dorota Ambrożuk: Kształtowanie się europejskiego prawa przewozu osób	11
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 1: Prawo bankowe	25
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 2: Prawo ubezpieczeniowe	36
Monika Chlipała: Promesa w koncesjonowanej działalności gospodarczej ..	49
Marzena Czarnecka: Sposoby zawierania umów z konsumentami w prawie energetycznym od dnia jego powstania do dnia dzisiejszego.....	60
Daniel Dąbrowski: Potrzeba zmian w krajowym prawie przewozowym	70
Joanna Dominowska: Prowadzenie działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe 1989-2014.....	82
Wojciech Fill: Transformacja podatkowych regulacji prawa holdingowego w Polsce	95
Jan Gola: Regulacje antykorupcyjne publicznego prawa gospodarczego a ubieganie się o pozwolenia administracyjne na wykonywanie działalności gospodarczej	109
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część I: Liberalizm gospodarczy w hotelarstwie lat dziewięćdziesiątych XX wieku.....	121
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część II: Świadczenie usług hotelarskich jako wolna działalność gospodarcza na gruncie ustawy o usługach turystycznych z 1997 roku	131
Krzysztof Horubski: Ochrona interesów pracowników w systemie zamówień publicznych – wybrane zagadnienia	146
Janusz Kaspryszyn: Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	160
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: Ewolucja prawa własności w okresie transformacji gospodarczych przełomu XX i XXI wieku.....	182
Tadeusz Kocowski: Komerccjalizacja przedsiębiorstw państwowych a właścicielskie uprawnienia nadzorcze administracji publicznej.....	196
Piotr Kukuryk: Ewolucja pojęcia „konsument” w polskim prawie cywilnym.	211

Michał Kuźnik: Zakres kognicji sądu upadłościowego w przedmiocie za- twierdzenia układu w postępowaniu upadłościowym	227
Jacek Lachner: Problematyka zmian umowy w związku z nadzwyczajną zmianą okoliczności.....	240
Jolanta Loranc-Borkowska: Nowa regulacja rękojmi za wady rzeczy sprze- danej – uwagi ogólne	251
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Podmioty odpowiedzialne za czyn nie- uczciwej konkurencji – wprowadzanie w błąd oznaczeniem przedsięwzię- stwa	264
Małgorzata Mędrala: Ochrona małych pracodawców a transformacja ustro- jowa w Polsce – wybrane zagadnienia	274
Ambroży Mituś: Sekurytyzacja i jej uregulowanie w przepisach prawa kra- jowego – zarys problematyki.....	286
Aleksandra Nowak-Gruca: Środki ochrony praw własności przemysłowej w okresie transformacji ustrojowej (zagadnienia materialnoprawne).....	300
Aldona Piotrowska: Zmiany ustawodawstwa gospodarczego regulującego zawód pośrednika w obrocie nieruchomościami	315
Katarzyna Poroś: Prokura oddziałowa	330
Agnieszka Sobiech: Podmiotowość podatkowa spółek osobowych na prze- strzeni ostatnich 25 lat	342
Tomasz M. Szczurowski: Opcje na prawa udziałowe w procesach inwestycji w spółki niepubliczne	357
Ryszard Szostak: Rozpoznawanie sporów przedumownych z zakresu zamó- wień publicznych po reaktywowaniu mechanizmów rynkowych	370
Andrzej Śmieja: W sprawie funkcji realizowanych przez karę umowną	387
Krzysztof Wesolowski: Konsekwencje sposobu unormowania ochrony pasa- żerów w prawie Unii Europejskiej	399
Magdalena Wilejczyk: Przemiany polskiego prawa firmowego. Wokół (nie)zbywalności firmy	413
Bartosz Ziemblicki: Współpraca Polski z międzynarodowymi organizacjami gospodarczymi w okresie transformacji ustrojowej	424

Summaries

Dorota Ambrożuk: Shaping the European law concerning the carriage of passengers	23
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 1 – Banking law	35
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 2 – Insurance law	48

Monika Chlipała: A promise in licensed economic activity.....	59
Marzena Czarnecka: Ways of concluding contracts with customers in energy law from the date of its establishment till nowadays.....	69
Daniel Dąbrowski: The need for change in the domestic transport law	81
Joanna Dominowska: Non-governmental organizations business activity 1989-2014	94
Wojciech Fill: Transformation of tax adjustment of holding law in Poland....	108
Jan Gola: Anti-corruption regulations of the public economic law and applying for administrative permission to conduct business activity	120
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 1: Economic liberalism in hospitality in the 1990s.....	130
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 2: Providing hotel services as a free economic activity based on the 1997 tourist services act.....	145
Krzysztof Horubski: Protection of the interests of workers in the public procurement system – selected issues.....	159
Janusz Kaspryszyn: Important causes of the exclusion of a shareholder from limited liability company	181
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: The evolution of ownership during the economic transformation of the turn of XX th and XXI st century ...	195
Tadeusz Kocowski: Commercialization of state companies vs. ownership supervision rights of public administration.....	210
Piotr Kukuryk: Evolution of the notion of ”consumer” in the Polish Civil Law	226
Michał Kuźnik: Scope of cognition of the bankruptcy court’s approval of the arrangement in bankruptcy proceedings.....	239
Jacek Lachner: Problem of contract changes in connection with the exceptional change of circumstances	250
Jolanta Loranc-Borkowska: New regulation of the warranty for defects of a sold thing – general comments	263
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Entities responsible for an act of unfair competition – misleading indication of the company.....	273
Małgorzata Mędrala: Protection of small employers vs. political transformation in Poland – selected problems	285
Ambroży Mituś: Securitization and regulations pertaining to it in the national legal provisions – outline of the issue.....	299
Aleksandra Nowak-Gruca: Protection measures of industrial property rights in the times of political transformation (substantive issues)	314
Aldona Piotrowska: Changes in the legislation governing the profession of the real estate agent.....	329

Katarzyna Poroś: Branch commercial proxy	341
Agnieszka Sobiech: Tax subjectivity of partnerships in the last 25 years.....	356
Tomasz M. Szczurowski: Options on share-related rights in the processes of private equity investments	369
Ryszard Szostak: Recognizing pre-contractual disputes in public procurement after the reactivation of market mechanisms	386
Andrzej Śmieja: Functions of stipulated penalty	398
Krzysztof Wesolowski: The consequences of the method of protection of passengers in the European Union law	412
Magdalena Wilejczyk: Transformations of the Polish corporate law. Around the (non)transferability of the entrepreneur's name	423
Bartosz Ziemblicki: Cooperation of Poland with international economic organizations during the period of political transformation.....	432

Jan Byrski, Monika Szaraniec

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

ZMIANY W PRAWIE BANKOWYM I UBEZPIECZENIOWYM W ZAKRESIE POŚREDNICTWA FINANSOWEGO W OKRESIE TRANSFORMACJI USTROJOWEJ. CZĘŚĆ 2: PRAWO UBEZPIECZENIOWE

Streszczenie: Niniejszy artykuł ma na celu pokazanie regulacji prawnych dotyczących zlecenia zakresu czynności ubezpieczeniowych podmiotom trzecim. Szczególną uwagę poświęcono ewolucji wymagań ustawowych, jakie musi spełniać agent ubezpieczeniowy, który działa na rzecz i w imieniu zakładu ubezpieczeń. Charakterystyczne dla rynku finansowego jest to, że ustawodawca nie tylko decyduje, jakie czynności zakład ubezpieczeń może zlecać do wykonania podmiotom trzecim, lecz wprowadza również wymagania ustawowe dla tych podmiotów w związku z wykonywaniem przez nie czynności ubezpieczeniowych.

Słowa kluczowe: zakład ubezpieczeń, agent ubezpieczeniowy, wymagania zawodowe.

DOI: 10.15611/pn.2014.362.03

1. Wstęp

Zlecenie przez zakłady ubezpieczeń określonych czynności związanych z ich reglamentowaną działalnością podmiotom trzecim powinno się wiązać ze szczególną ostrożnością, tak aby nie został naruszony ani interes samej instytucji finansowej, ani przede wszystkim jej klientów. Regulacje prawne dotyczące outsourcingu w zakładach ubezpieczeń pełnią zatem szczególną funkcję, ustawodawca wyraźnie zatem wskazuje, jakie czynności podlegają regulowanemu outsourcingowi w instytucji finansowej, mając na uwadze ochronę powierzonych aktywów oraz dbałość o interesy klienta, w szczególności jego dane i informacje dotyczące umowy zawartej z instytucją finansową. Dodatkowo ustawodawca stawia wymagania ustawowe podmiotom trzecim, którym zakład ubezpieczeń może zlecić wykonywanie wskazanych przez prawo czynności. Nadzór nad regulowanym outsourcingiem na rynku finansowym sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego (KNF), która w sposób bezpośredni sprawuje nadzór nad instytucją finansową, natomiast wpływa też w sposób pośredni na zawarte umowy w ramach zleconych czynności.

Charakterystyczne dla rynku finansowego jest to, że ustawodawca nie tylko decyduje, jakie czynności zakład ubezpieczeń może zlecać do wykonania podmiotom trzecim, lecz wprowadza również wymagania ustawowe dla tych podmiotów w związku z wykonywaniem przez nie czynności ubezpieczeniowych.

2. Outsourcing w zakładzie ubezpieczeń – rodzaje powierzanych czynności podlegających regulacjom

Regulowany outsourcing może być również realizowany w zakładzie ubezpieczeń, bowiem ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej¹ nakłada pewne ograniczenia na zakres jego możliwego wykorzystania. Przez działalność ubezpieczeniową rozumie się wykonywanie czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych². W literaturze wyróżnia się czynności ubezpieczeniowe *sensu stricto* oraz *sensu largo*³. Do czynności pierwszego rodzaju można zaliczyć takie czynności, które mogą być wykonywane wyłącznie przez zakłady ubezpieczeń lub na ich zlecenie (czynności *sensu stricto*), oraz czynności, które mogą być wykonywane nie tylko przez zakłady ubezpieczeń, lecz także przez inne podmioty nie posiadające statusu zakładu ubezpieczeń i dopiero ich wykonywanie przez ubezpieczycieli nadaje im walor czynności ubezpieczeniowych (czynności *sensu largo*)⁴. Zgodnie z obecnymi przepisami prawa wykonywanie niektórych z tych czynności zakład ubezpieczeń może zlecać innym podmiotom⁵. Czynności wykonywane przez te podmioty są traktowane jak czynności ubezpieczeniowe w zakresie, w jakim są one wykonywane w imieniu i na rzecz zakładu ubezpieczeń. Powyższe przepisy na-

¹ Dz.U. 2013, poz. 950 ze zm., dalej u.d.u.

² Art. 3 ust. 1 u.d.u.

³ K. Malinowska w: *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz*, red. Z. Brodecki, M. Serwach, Zakamycze 2005, s. 33.

⁴ Tamże, s. 33.

⁵ Art. 3 ust. 6 u.d.u. Będą to czynności dotyczące: oceny ryzyka w ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych oraz w umowach gwarancji ubezpieczeniowych; wypłacania odszkodowań i innych świadczeń należnych z tytułu umów ubezpieczeń, umów gwarancji ubezpieczeniowych i reasekuracji; przejmowania i zbywania przedmiotów lub praw nabytych przez zakład ubezpieczeń w związku z wykonywaniem umowy ubezpieczenia lub umowy gwarancji ubezpieczeniowej; prowadzenia kontroli przestrzegania przez ubezpieczających lub ubezpieczonych, zastrzeżonych w umowie lub w ogólnych warunkach ubezpieczeń, obowiązków i zasad bezpieczeństwa odnoszących się do przedmiotów objętych ochroną ubezpieczeniową; prowadzenia postępowań regresowych oraz postępowań windykacyjnych związanych z wykonywaniem: umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, umów reasekuracji w zakresie cedowania ryzyka z umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych; lokowania środków zakładu ubezpieczeń, a także ustalania przyczyn i okoliczności zdarzeń losowych; ustalania wysokości szkód oraz rozmiaru odszkodowań oraz innych świadczeń należnych uprawnionym z umów ubezpieczenia lub umów gwarancji ubezpieczeniowych; ustalania wartości przedmiotu ubezpieczenia; czynności zapobiegania powstawaniu albo zmniejszeniu skutków wypadków ubezpieczeniowych lub finansowanie tych działań z funduszu prewencyjnego.

leży interpretować bardzo szczegółowo, gdyż wśród czynności dotyczących jednej dziedziny występują takie, które mogą być zlecane innym podmiotom, oraz takie, których zlecić nie można⁶. Są też takie czynności ubezpieczeniowe⁷, których wykonanie zakład ubezpieczeń może zlecić innym podmiotom, ale o zawarciu zlecenia musi niezwłocznie poinformować KNF⁸. Obecna regulacja prawna pozwala także na zlecenie czynności ubezpieczeniowych innym zakładom ubezpieczeń⁹.

Kolejną możliwością wykorzystania outsourcingu w działalności ubezpieczeniowej jest zlecenie uprawnionym pośrednikom ubezpieczeniowym zawierania umów ubezpieczenia, umów reasekuracyjnych lub umów gwarancji ubezpieczeniowych, a także wykonywania tych umów¹⁰. Rozpatrując zakres możliwego outsourcingu w zakładzie ubezpieczeniowym, należy jeszcze wspomnieć o tajemnicy ubezpieczeniowej¹¹. W ustawie o działalności ubezpieczeniowej wskazano krąg podmiotów obowiązanych do zachowania tajemnicy ubezpieczeniowej, rozszerzając go, poza samym zakładem ubezpieczeniowym, na pracowników zakładu oraz podmioty, przy pomocy których zakład wykonuje czynności ubezpieczeniowe. Wyjątki od zasady tajemnicy ubezpieczeniowej mogą zostać podzielone na uprawnienia poszczególnych organów państwa w związku z posiadanymi przez nie kompetencjami, a także na uprawnienia podmiotów wykonujących czynności związane z celami ubezpieczeniowymi¹². Ustawodawca zwalnia z wymienionego zakazu informacji udzielane na wniosek:

- podmiotu przetwarzającego, na zlecenie zakładu ubezpieczeń, dane dotyczące ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia oraz administrujących indywidualnymi kontami jednostek uczestnictwa w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym,
- zleceniobiorców czynności określonych w art. 3 ust. 4 pkt 1-6 oraz ust. 5 u.d.u. w zakresie, w jakim dotyczą one zleconych czynności.

⁶ Art. 3 ust. 3 pkt 3, 4 u.d.u.

⁷ Art. 3 ust. 3 pkt 2 u.d.u. Chodzi o składanie oświadczeń woli w sprawach roszczeń o odszkodowania lub inne świadczenia należne z tytułu umów ubezpieczeń.

⁸ Zobacz: art. 3 ust. 9 i 10 u.d.u.

⁹ Art. 3 ust. 7 u.d.u.

¹⁰ Art. 3 ust. 3 pkt 1 i 1a.

¹¹ Zobacz: art. 19 u.d.u. Dochowanie tajemnicy ubezpieczeniowej jest jedną z powinności zakładu ubezpieczeń. Ma ona na celu ochronę dóbr osobistych osób chronionych tą tajemnicą, a jej podstawę można upatrywać w przepisach Konstytucji RP (art. 47), która gwarantuje prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego mienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym, a także prawo do wolności i ochrony tajemnicy komunikowania. Prawo do nieujawniania faktów dotyczących umowy ubezpieczenia należy więc do kategorii dobra osobistego i pozostaje pod ochroną nie tylko przepisów prawa publicznego, takich jak ustawa o działalności ubezpieczeniowej, lecz także prawa cywilnego (art. 23 i nast. k.c.). Tak: K. Malinowska w: *Prawo...*, s. 79.

¹² Tak za: K. Przewalska, M. Orlicki, *Nowe prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Warszawa 2004, s. 29.

Należy w tym miejscu nadmienić, że przetwarzanie danych oraz wykonywanie czynności przez inne podmioty nie ogranicza odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń wynikającej z zakazu udzielania informacji o poszczególnych umowach ubezpieczenia¹³. Oznacza to, że w razie złamania zakazu dochowania tajemnicy przez zleceniobiorców odpowiedzialność za szkody ponosi zakład ubezpieczeń. Nie jest więc możliwe w tym przypadku osiągnięcie jednego z celów outsourcingu, jakim jest przeniesienie odpowiedzialności na podmiot zewnętrzny. Wydaje się, że najbardziej popularną formą outsourcingu w zakładzie ubezpieczeń, występującą w każdym z nich, jest pośredniczenie w zawieraniu umów ubezpieczenia¹⁴, umów reasekuracji¹⁵ i umów gwarancji ubezpieczeniowych, czasami połączone z obsługą i monitorowaniem tych umów po ich zawarciu¹⁶.

3. Zmiany w prawie ubezpieczeniowym w zakresie regulacji zawodu agenta ubezpieczeniowego w okresie transformacji ustrojowej

Agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń, polegające m.in. na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności zmierzających do zawierania lub zawieraniu umów ubezpieczenia, uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych. Działając na zlecenie zakładu ubezpieczeń – agent wykonuje czynności w jego imieniu lub na jego rzecz. Jest więc pośrednikiem zależnym, w odróżnieniu od brokera. Agent może, i najczęściej jest (choć nie musi być), uprawniony do zawierania umów ubezpieczenia w imieniu zakładu ubezpieczeń. W tym ostatnim

¹³ Art. 19 ust. 3 u.d.u.

¹⁴ Liczba ogółem zarejestrowanych agentów (wyłącznych i multiagentów) to 34 300. Stan na dzień 31.12.2012, zobacz: http://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_ubezpieczen/Dane_o_rynku/Dane_nt_posrednictwa/agenci.html [data odczytu: 10.07.2014].

¹⁵ Zobacz: art. 3 ust. 3 pkt 1a u.d.u. Umowa o pośrednictwo reasekuracyjne może mieć charakter outsourcingu, pozwalając zakładom ubezpieczeń na przerzucenie czynności związanych z poszukiwaniem reasekuracji na podmiot zewnętrzny i na rezygnację z utrzymania stałego aparatu koniecznego do analizy umów reasekuracji. Tak: S. Byczko, *Broker reasekuracyjny*, [w:] *Broker w świetle prawa i praktyki ubezpieczeniowej*, red. M. Serwach, Łódź 2012, s. 216.

¹⁶ Inne przykłady outsourcingu w sektorze ubezpieczeniowym w Polsce to m.in.: dokonywanie oceny ryzyka oraz ustalanie wartości ubezpieczenia przed zawarciem samej umowy (w ubezpieczeniach na życie, ubezpieczeniach wysokiego ryzyka związanego z przemysłem), ustalanie przyczyn i okoliczności wypadków ubezpieczeniowych oraz wysokości szkód, zarządzanie całym lub częścią portfela lokat, prowadzenie *call center*. Często można zaobserwować w Polsce przypadki wykorzystywania outsourcingu kapitałowego w ramach grup finansowych (np. ubezpieczeniowe grupy kapitałowe Ergo Hestia czy PZU) czy też całe koncerny finansowe (np. ING). Wykorzystywany jest także outsourcing kontraktowy, choć jest mniej widoczny. Tak: A. Świsłowski, *Outsourcing w zakładzie ubezpieczeń*, „Biuletyn Miesięczny KNUiFE” 2002, nr 5.

przypadku, w zakresie, w jakim działa na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez zakład ubezpieczeń, wszelkie czynności związane z zawieraniem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia agent wykonuje w imieniu mocodawcy – zakładu ubezpieczeń. Agent łączy więc z zakładem ubezpieczeń z reguły umowa agencyjna (art. 758-764 k.c.), której treść określa każdorazowo status prawny pośrednika, zakres jego pełnomocnictw oraz zleconych mu zadań i kompetencji.

Z regulacji przyjętej w Kodeksie cywilnym wynika, że dwie postacie umowy agencyjnej wiążą się ściśle z jej ustawowo określonym przedmiotem, czyli zobowiązaniem agenta do działania na rachunek dającego zlecenie, ewentualnie w jego imieniu. Rozróżnienie to wiąże się właśnie z przypisaniem agentowi cechy pośrednika (wykonującego czynności faktyczne) lub pełnomocnika. Istnieje zatem możliwość zawierania umów agencyjnych dwojakiego typu, a mianowicie: umowy agencyjnej, której przedmiotem jest pośredniczenie agenta (agencja pośrednicza), oraz umowy agencyjnej stanowiącej stosunek podstawowy dla pełnomocnictwa (agencja przedstawicielska)¹⁷.

Ustawa z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej¹⁸. Na skutek przeobrażeń ustrojowych w Polsce regulacja pośrednictwa ubezpieczeniowego znalazła się w powyższej ustawie¹⁹. Unormowanie pośrednictwa ubezpieczeniowego w tej ustawie sprowadzało się jedynie do stwierdzenia, iż ubezpieczyciele mogą korzystać z usług pośrednictwa ubezpieczeniowego świadczonych przez osobę fizycz-

¹⁷ E. Rott-Pietrzyk, *Pośrednictwo jako element charakterystyczny niektórych umów o świadczenie usług*, [w:] *Ubezpieczenia gospodarcze. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, Warszawa 2011, s. 187.

¹⁸ Dz.U. 1990, nr 52, poz. 344 ze zm.

¹⁹ Jednolite pojęcie pośrednictwa ubezpieczeniowego pojawiło się w prawie polskim dopiero w przepisach rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz.U. 1934, nr 96, poz. 864 ze zm.), które regulowało instytucję ajenta i maklera ubezpieczeniowego, przyjmując zasadę, że wyłącznie te podmioty uprawnione są do wykonywania pośrednictwa ubezpieczeniowego, przy czym maklerom nie wolno było zawierać stałych umów o pośrednictwo z zakładem ubezpieczeń. W ustawie z dnia 2 grudnia 1958 roku o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz.U. 1958, nr 72, poz. 357 ze zm.) znalazł się przepis, z którego wynikało, że w celu pozyskiwania dobrowolnych ubezpieczeń i ich rozwoju PZU może się posługiwać pośrednikami ubezpieczeniowymi, którzy działają na podstawie zezwolenia wydanego przez PZU.

Z kolei na podstawie delegacji wynikającej z art. 27 par. 3 ustawy z dnia 2 grudnia 1958 roku o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 10 marca 1972 roku w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Dz.U. 1972, nr 9, poz. 54 ze zm.). Według tego rozporządzenia pośrednictwo ubezpieczeniowe wykonywali pośrednicy ubezpieczeniowi (agenci), których działalność polegała na pozyskiwaniu dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych i osobowych jednostek gospodarki uspołecznionej i osób fizycznych na rzecz PZU. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1972 roku w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego zostało uchylone przez ustawę z dnia 20 września 1984 roku o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz.U. 1984, nr 45, poz. 242 ze zm.). Na podstawie tej ustawy PZU prowadziło działalność ubezpieczeniową na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, a TUIR „Warta” SA także za granicą. Od tego czasu pośrednictwo ubezpieczeniowe nie posiadało regulacji prawnej w obowiązujących wówczas przepisach prawnych.

ną bądź prawną. Nie zostało w niej zdefiniowane pojęcie agenta ubezpieczeniowego i działalności agencyjnej. Szczególnie brak uregulowań dotyczących dostępności do zawodu agenta ubezpieczeniowego spowodował, że bez zbędnych formalności i wysiłku zakłady ubezpieczeń mogły zawierać umowy agencyjne z osobami, które dorywczo mogły się zajmować inkasowaniem składki²⁰. Dodatkowo brak wymagań ustawowych w stosunku do agentów pogarszał sytuację klientów oraz stwarzał problem kwalifikacji działalności agencyjnej, tj. przyjęto interpretację, że pośrednictwo jest częścią działalności ubezpieczeniowej i nie jest działalnością samodzielną, zatem nie podlega wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej²¹.

Istniała wówczas potrzeba wprowadzenia nowych regulacji prawnych oraz powstania nowych instytucji, jakie zgłaszała doktryna i praktyka ubezpieczeniowa²². W pewien sposób potrzebę zmian zaspokoila uchwalona przez Sejm w dniu 8 czerwca 1995 roku nowela do ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej²³.

Nowela z dnia 8 czerwca 1995 roku do ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej. Przedmiotowa nowela spowodowała, że został wprowadzony do ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej nowy rozdział 3a poświęcony pośrednictwu ubezpieczeniowemu²⁴. Znowelizowana ustawa wprowadziła definicję pośrednictwa ubezpieczeniowego, które polegało na wykonywaniu czynności faktycznych lub prawnych związanych z zawarciem bądź też wykonywaniem umów ubezpieczenia albo reasekuracji. Pośrednictwo ubezpieczeniowe mogło być wykonywane wyłącznie przez agentów ubezpieczeniowych, brokerów ubezpieczeniowych oraz brokerów reasekuracyjnych²⁵.

²⁰ B. Mrozowska, *Status agenta ubezpieczeniowego po nowelizacji ustawy o działalności ubezpieczeniowej*, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 1, s. 49.

²¹ Tamże, s. 49 i 50.

²² Zobacz np.: J. Łopuski, E. Kowalewski, *Założenia dalszej reformy prawa ubezpieczeniowego*, „Państwo i Prawo” 1991, nr 11, s. 7; E. Kowalewski, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Ewolucja i kierunki przemian*, Bydgoszcz 1992, s. 66; A. Wąsiewicz, *W sprawie zmian w stanie prawnym regulującym ubezpieczenia*, „Prawo Asekuracyjne” 1994, nr 1, s. 5 i nast.

²³ Dz.U. 1995, nr 96, poz. 478. Tekst jednolity ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 28 lipca 1990 roku ze zm. opublikowano w Dz.U. 1996, nr 11, poz. 62. Nowela powołała do życia nowe instytucje rynku ubezpieczeniowego, tj. Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń, Polskie Biuro Ubezpieczeń Komunikacyjnych oraz Rzecznika Ubezpieczonych. Do czasu wejścia w życie noweli nadzór nad pośrednictwem ubezpieczeniowym sprawował Minister Finansów, natomiast nowo utworzony PUNU (organ nadzoru) przejął część dotychczasowych kompetencji nadzorczych Ministra Finansów. Założeniem było, iż Ministrowi Finansów przysługiwały kompetencje licencyjne oraz stanowienie zasad kształtujących rynek ubezpieczeniowy, a PUNU uprawnienia kontrolne. Ustawodawca w tym podziale nie był konsekwentny, bowiem część uprawnień licencyjnych w stosunku do pośrednika ubezpieczeniowego posiadał PUNU. Zobacz więcej na ten temat: A. Jasiński, *Nadzór ubezpieczeniowy*, „Prawo Asekuracyjne” 1995, nr 5, s. 33 i nast.

²⁴ Pośrednictwa ubezpieczeniowego dotyczą przepisy od art. 37^d do art. 37ⁿ ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej.

²⁵ Art. 37^d ustawy, zobacz też: R. Fulneczek, *Pośrednictwo ubezpieczeniowe w świetle noweli do ustawy o działalności ubezpieczeniowej*, „Prawo Asekuracyjne” 1995, nr 4, s. 57 i nast. Zobacz także:

Definicja pośrednictwa ubezpieczeniowego nie zmieniła się i polegała na wykonywaniu czynności faktycznych lub prawnych związanych z zawarciem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia albo reasekuracji. Działalność agencyjną mogły wykonywać osoby fizyczne, prawne lub podmioty gospodarcze nie posiadające osobowości prawnej upoważnione przez zakład ubezpieczeń do stałego zawierania umów ubezpieczenia w imieniu i na rzecz tego zakładu lub do pośredniczenia przy zawieraniu takich umów. Działalność agencyjna mogła być wykonywana wyłącznie przez osoby fizyczne, które posiadają wymagane przez ustawę uprawnienia²⁶. Wymagania ustawowe nie dotyczyły agenta (przedsiębiorcy), a jedynie osób fizycznych wykonujących czynności agencyjne. Zatem ustawodawca wprowadził do ustawy dwa pojęcia: agenta (przedsiębiorcy) i osoby wykonującej faktyczne czynności agencyjne²⁷. Oznaczało to, że w przypadku prowadzenia działalności agencyjnej przez osoby prawne i podmioty gospodarcze nie posiadające osobowości prawnej wymagano wykonywania czynności agencyjnych wyłącznie przez osoby fizyczne posiadające przewidziane przepisami uprawnienia. Na wykonywanie czynności agencyjnych konieczne było uzyskanie zezwolenia wydawanego przez PUNU. Warunkiem uzyskania zezwolenia na wykonywanie czynności agencyjnych przez osobę fizyczną było: posiadanie miejsca zamieszkania na terytorium RP, brak prawomocnego skazania za przestępstwo umyślne przeciwko mieniu, dokumentom lub przestępstwo karno-skarbowe, ukończenie zorganizowanego przez zakład ubezpieczeń szkolenia, zakońzonego egzaminem²⁸, posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych.

Udzielone zezwolenie mogło być przez PUNU cofnięte, jeżeli agent: przestał spełniać warunki potrzebne do uzyskania zezwolenia, powiadomił organ nadzoru o zakończeniu wykonywania zawodu, prowadził działalność z naruszeniem przepisów prawa. W przypadku osób prawnych działalność agencyjna mogła być również wykonywana wyłącznie przy pomocy osób fizycznych, spełniających ustawowe wymagania i posiadających zezwolenie PUNU. Zakład ubezpieczeń był odpowiedzialny za wykonywanie czynności przez uprawnionego agenta²⁹.

Podkreślić też należy, że regulacja prawna pośrednictwa ubezpieczeniowego w ustawie o działalności ubezpieczeniowej z 1990 roku w wielu kwestiach była

M. Szaraniec, *Status prawny agenta ubezpieczeniowego (obowiązujący i projektowany)*, Zeszyty Naukowe AE w Krakowie nr 660, Kraków 2004.

²⁶ Art. 37^c ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej.

²⁷ Zobacz: B. Mrozowska, *Status...*, s. 50.

²⁸ Zobacz w tej sprawie: zarządzenie Ministra Finansów z dnia 14 listopada 1995 roku w sprawie określenia minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o uzyskanie zezwolenia PUNU na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego oraz zakresu obowiązków tematu egzaminu i trybu jego składania (Monitor Polski 1995, nr 60, poz. 674).

²⁹ Art. 37^f ust 2; zobacz więcej: E. Kowalewski, *Odpowiedzialność ubezpieczyciela za czynności agenta*, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 4, s. 33 i nast.

niezgodna z prawem unijnym³⁰, więc w perspektywie wejścia Polski do UE stało się warunkiem koniecznym uchwalenie nowej ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym³¹. Wskazane mankamenty dotychczas obowiązującej regulacji prawnej pośrednictwa ubezpieczeniowego oraz zdecydowane postulaty środowisk ubezpieczeniowych i naukowych³² stały się powodem rozpoczęcia prac nad projektem odrębnej ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym³³, która została uchwalona w dniu 22 maja 2003 roku³⁴.

Ustawa dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Najważniejszą zmianą określającą status prawny agenta było odstąpienie od warunku uzyskania zezwolenia organu nadzoru przez osobę fizyczną wykonującą czynności agencyjne³⁵, na rzecz warunku rejestracji, który dotyczy obecnie wszystkich agentów³⁶. Doprecyzowano, że agent musi mieć zawartą z zakładem ubezpieczeń umowę agencyjną w rozumieniu art. 758 k.c. Ustawa rozszerzyła kwalifikacje, jakie musi mieć osoba fizyczna wykonująca czynności agencyjne³⁷, oraz dodany został obo-

³⁰ Na przykład zasada wydawania zezwoleń osobom fizycznym na wykonywanie czynności agencyjnych przez PUNU nie była przewidziana żadną dyrektywą, jak również posiadanie domicyliu na terenie RP przez agenta, co stało w sprzeczności z zasadą swobodnego przepływu usług na terytorium krajów członkowskich UE.

³¹ Jeśli chodzi o wówczas obowiązujące akty prawa unijnego, to należy wymienić: Dyrektywę 77/92/EC z dnia 13 grudnia 1976 roku dotyczącą ułatwień i swobody zakładania firm oraz swobody świadczenia usług przez agentów i brokerów ubezpieczeniowych, Dyrektywę 88/853/EEC z dnia 18 grudnia 1988 roku w sprawie harmonizacji praw państw członkowskich dotyczących niezależnych agentów handlowych, Rekomendację Komisji Rady Europy 92/48/EEC z dnia 18 grudnia 1991 roku dotyczącą zawodowych wymogów oraz rejestracji pośredników ubezpieczeniowych. Dodatkowo nieco później uchwalona Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy 2002/92/EC z dnia 9 grudnia 2002 roku w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (zastąpiła Dyrektywę 77/92/EC z 1976 roku) dawała krajom członkowskim UE czas na jej pełną implementację do dnia 15 stycznia 2005 roku.

³² Zobacz np.: E. Kowalewski, *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym – uwagi polemiczne*, „Prawo Asekuracyjne” 1998, nr 2, s. 23 i nast.; J. Pokrzywniak, *Ujęcie pośrednictwa ubezpieczeniowego w projekcie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2003, nr 1, s. 25 i nast.; T. Mintoft-Czyż, *Ocena projektu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym w świetle postanowień projektu Dyrektywy Unii Europejskiej w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego*, „Prawo Asekuracyjne” 2000, nr 2, s. 16 i nast.; M. Maliszewska, *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, cz. I*, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych” 2000, nr 7, s. 1 i nast. oraz M. Maliszewska, *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, cz. II*, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych” 2000, nr 9, s. 1 i nast.

³³ Do Sejmu skierowany został w dniu 6 czerwca 2002 roku rządowy projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym – druk sejmowy nr 585, www.sejm.gov.pl.

³⁴ Ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym, Dz.U. 2003, nr 124, poz. 1154 ze zm., zwana dalej u.p.u.

³⁵ Uzyskiwanie zezwoleń na gruncie ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 1990 roku dotyczyło jedynie osób fizycznych wykonujących czynności agencyjne, a nie samych agentów. Zobacz: art. 37e ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej.

³⁶ Art. 7 u.p.u. Było to zgodne z Dyrektywą 2002/92/EC.

³⁷ Rozszerzony został katalog przestępstw umyślnych o przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko ochronie informacji, przeciwko obrotowi pieniądza-

wiązek rękojmi należytego wykonywania czynności agencyjnych. Ostatecznie jeśli chodzi o wymagania ustawowe stawiane osobom fizycznym, przy pomocy których agent wykonuje czynności agencyjne, należy jednak odnotować pewną liberalizację. Ustawodawca bowiem zrezygnował z warunku posiadania zezwolenia i posiadania miejsca zamieszkania dla osoby fizycznej wykonującej czynności agencyjne. Dla agenta (przedsiębiorcy) także zniesiono obowiązek posiadania siedziby na terytorium RP. Omawiana ustawa zalegalizowała także instytucję multiagenta, czyli agenta działającego na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń. Ma on obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia OC³⁸, bowiem sam ponosi odpowiedzialność za swoje działania. Zmiany powyższe korespondowały z dyrektywą 2002/92/EC oraz przygotowaniem Polski do wstąpienia do Unii Europejskiej.

Ustawa nałożyła liczne obowiązki na agenta oraz osoby fizyczne wykonujące czynności agencyjne zarówno wobec klienta, jak i względem zakładu ubezpieczeń, na rzecz którego działalność agencyjna jest wykonywana. W tym względzie należy wskazać:

- 1) prowadzenie działalności z zachowaniem staranności określonej w art. 355 par. 2 k.c. oraz dobrych obyczajów³⁹,
- 2) okazywanie klientowi pełnomocnictwa⁴⁰,
- 3) zwrócenie zakładowi ubezpieczeń, po rozwiązaniu umowy agencyjnej, dokumentu pełnomocnictwa oraz innych materiałów i dokumentów łącznie z rozliczeniem się z zainkasowania składek⁴¹,
- 4) zachowanie tajemnicy informacji dotyczących zakładu ubezpieczeń, podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej, jak i samych umów ubezpieczenia⁴²,
- 5) obowiązek udzielenia klientowi wyjaśnień co do tego, czy jest agentem jednego, czy wielu zakładów ubezpieczeń, łącznie z poinformowaniem o nazwach tych zakładów ubezpieczeń⁴³,
- 6) obowiązek doskonalenia umiejętności zawodowych⁴⁴.

mi i papierami wartościowymi, które stanowią negatywną przesłankę do wykonywania czynności agencyjnych. Art. 9 ust. 1 pkt 3 u.p.u.

³⁸ Zobacz obecnie obowiązujące Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania czynności agencyjnych Dz.U. 2013, poz. 1496.

³⁹ Art. 8 u.p.u.

⁴⁰ Art. 13 ust. 1 pkt 1 u.p.u.

⁴¹ Art. 13 ust. 1 pkt 2 u.p.u.

⁴² Art. 13 ust. 1 pkt 3 u.p.u.

⁴³ Art. 13 ust. 1 pkt 4 u.p.u.

⁴⁴ Art. 13 ust. 1 pkt 5 u.p.u. O tendencji rozszerzania obowiązków informacyjnych wobec klienta zobacz: M. Szaraniec, *Obowiązki informacyjne pośredników ubezpieczeniowych dotyczące ich przedsiębiorstwa jako instrument ochrony klienta nieprofesjonalnego* (rozdział 9), [w:] *Kierunki rozwoju ubezpieczeń gospodarczych w Polsce. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Difin, Warszawa 2013.

Nadzór nad agentem ubezpieczeniowym jest prowadzony bezpośrednio przez zakład ubezpieczeń, z którym ten podpisał umowę agencyjną. Natomiast organ nadzoru kontroluje zakłady ubezpieczeń w zakresie korzystania przez nie z usług agentów ubezpieczeniowych, a w razie stwierdzenia w tym zakresie nieprawidłowości może zakazać zakładowi ubezpieczeń w drodze decyzji korzystania z usług danego agenta, a także w pewnych okolicznościach nałożyć karę pieniężną na taki zakład⁴⁵. Ustawa nie przewiduje uprawnień organu nadzoru do przeprowadzenia bezpośredniej kontroli samych agentów czy stosowania wobec nich bezpośrednich sankcji, w szczególności nakładania kar.

18 lutego 2005 roku została podpisana przez Prezydenta ustawa o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw (nowela do ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej)⁴⁶. Nowela wprowadziła szerokie zmiany, chociaż nie rewolucyjne w stosunku do wówczas istniejącego stanu prawnego. Uchwalenie noweli związane było z koniecznością dostosowania polskiego systemu prawnego do Dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego, w związku z obowiązkiem implementacji tej dyrektywy przez państwa członkowskie do 15 stycznia 2005 roku.

Ustawa z dnia 18 lutego 2005 roku o zmianie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz niektórych innych ustaw. Dotychczasowe wymagania uregulowane w art. 9 u.p.u. dotyczyły osób fizycznych, przy pomocy których agent mógł wykonywać czynności agencyjne (była to pełna zdolność do czynności prawnych, niekaralność za pewne przestępstwa umyślne, dawanie rękopięty należącego do wykonywania czynności agencyjnych, posiadanie co najmniej średniego wykształcenia, odbycie szkolenia prowadzonego przez zakład ubezpieczeń). Nowela wprowadziła zmiany, według których powyższe wymagania powinni spełniać agenci ubezpieczeniowi (przedsiębiorcy)⁴⁷.

Nowela nałożyła na agentów wiele obowiązków informacyjnych. Zgodnie z art. 13 ust. 4a u.p.u. agent powinien poinformować klienta o firmie, pod którą wykonuje działalność, oraz o adresie siedziby, wpisie do rejestru pośredników ubezpieczeniowych, a także o posiadanych akcjach lub udziałach zakładu ubezpieczeń uprawniających do co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu albo zgromadzeniu wspólników oraz, w przypadku agenta będącego osobą prawną, o akcjach lub udziałach agenta ubezpieczeniowego posiadanych przez zakład ubezpieczeń,

⁴⁵ Zobacz: art. 19 u.p.u.

⁴⁶ Dz.U. 2005, nr 48, poz. 447.

⁴⁷ Art. 9 ust. 1a u.p.u. W przypadku agentów będących spółkami nie mającymi osobowości prawnej warunki te powinny spełniać wspólnicy tych spółek, jeśli są osobami fizycznymi, natomiast w przypadku agentów będących osobami prawnymi – warunki te powinna spełniać co najmniej połowa członków zarządu tego podmiotu. Ustawa nowelizująca ustawę o pośrednictwie ubezpieczeniowym nie wprowadziła – w przeciwieństwie do przepisów obowiązujących wcześniej – warunku, aby każdy z agentów ubezpieczeniowych miał określone, tj. trzyletnie, doświadczenie zawodowe. Ustawa wprowadziła natomiast warunek, aby każdy z agentów odbywał co trzy lata okresowe szkolenia zawodowe.

uprawnających do co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu albo zgromadzeniu wspólników. Doprecyzowano także sposób udzielania informacji przez agenta ubezpieczeniowego⁴⁸ oraz wskazano obowiązki związane z podwyższaniem kwalifikacji przez osoby wykonujące czynności agencyjne⁴⁹. Zatem ustawodawca nałożył obowiązek ustawicznego podwyższania i uaktualniania kwalifikacji zawodowych, przy czym szkolenie zawsze powinno się zakończyć wydaniem dokumentu potwierdzającego odbycie szkolenia przez osobę w nim uczestniczącą.

Ustawodawca w ślad za ustawodawstwem UE wprowadził zasadę, że sumy pieniężne przekazane z tytułu umowy ubezpieczenia przez:

- 1) ubezpieczającego – agentowi, uznaje się jako wpłacone zakładowi ubezpieczeń,
- 2) zakład ubezpieczeń – agentowi, nie uznaje się jako przekazane ubezpieczonemu lub innej osobie ubezpieczonej do faktycznego otrzymania przez te podmioty⁵⁰.

Powyższa zasada rozstrzyga jednoznacznie, kogo obciąża ryzyko nieprzekazania składki bądź odszkodowania, określając dodatkowo chwilę przejścia ryzyka zgodnie z interesem klientów zakładów ubezpieczeniowych.

Nowelizacja precyzuje zasady wykonywania przez agenta ubezpieczeniowego działalności zarówno na terytorium RP, jak i w innym państwie członkowskim UE.

Została podtrzymana także zasada odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za swojego agenta i jednocześnie uprawnienia organu nadzoru do przeprowadzenia w każdym czasie kontroli działalności zakładu ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych.

Ustawa z dnia 9 maja 2014 roku o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych. W dniu 30 maja 2014 roku Prezydent RP podpisał wskazaną wyżej ustawę. W ustawie deregulacyjnej zrezygnowano z obowiązkowego szkolenia dla kandydatów na agentów ubezpieczeniowych i osób fizycznych wykonujących czynności agencyjne, pozostawiając jedynie sprawdzian wiedzy w formie egzaminu organizowanego przez zakład ubezpieczeń⁵¹. Ustawodawca zrezygnował też z obowiązku, iż osoba wykonująca czynności agencyjne zobowiązana była doskonalić umiejętności zawodowe przez odbywanie raz na trzy lata szkolenia zawodowego⁵². Deregulację należy wstępnie oceniać jako nieznaczną, natomiast o jej zasadności zapewne zadecyduje praktyka.

⁴⁸ Zobacz art. 4a-4b u.p.u. Pośrednik ubezpieczeniowy przekazuje informacje pisemnie lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji dostępnego dla poszukującego ochrony ubezpieczeniowej albo klienta, w sposób jasny, dokładny i zrozumiały oraz w języku urzędowym państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w którym umowa ubezpieczenia jest zawierana, lub innym języku, na który wyrażą zgodę strony umowy.

⁴⁹ Art. 4c u.p.u. Osoba wykonująca czynności agencyjne jest zobowiązana doskonalić umiejętności zawodowe przez odbywanie raz na trzy lata szkolenia zawodowego.

⁵⁰ Art. 6 a u.p.u.

⁵¹ Art. 9 ust. 1 pkt 5 u.p.u. otrzymał brzmienie: zdała egzamin przeprowadzony przez zakład ubezpieczeń, zamiast: odbyła szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdaniem egzaminem.

⁵² Uchylono art. 4 c u.p.u.

4. Zakończenie

Outsourcing na rynku ubezpieczeniowym jest regulowany od strony rodzajów czynności ubezpieczeniowych zlecanym podmiotom zewnętrznym, a także ze względu na wymagania ustawowe stawiane tym podmiotom. Na przykładzie agenta ubezpieczeniowego poddano analizie zmieniające się wymagania ustawowe w okresie transformacji ustrojowej, które uprawniają go do wykonywania czynności agencyjnych. Wymagania te ewoluowały w kierunku liberalizacji, co było spowodowane wpływem prawa europejskiego, a szczególnie implementacji Dyrektywy 2002/92/EC. Zwrócić należy uwagę na tendencję rozszerzania zakresu informacji przez ustawodawcę, które agent ma obowiązek przekazać klientowi w zakresie własnego przedsiębiorstwa, jak i samej usługi ubezpieczeniowej.

Dodatkowo należy podkreślić, że cechą charakterystyczną regulowanego outsourcingu w prawie ubezpieczeniowym jest brak możliwości przeniesienia odpowiedzialności na podmiot zewnętrzny oraz pośredni nadzór nad działalnością tego podmiotu sprawowany przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Literatura

- Byczko S., *Broker reasekuracyjny*, [w:] *Broker w świetle prawa i praktyki ubezpieczeniowej*, red. M. Serwach, Łódź 2012.
- Fulneczek R., *Pośrednictwo ubezpieczeniowe w świetle noweli do ustawy o działalności ubezpieczeniowej*, „Prawo Asekuracyjne” 1995, nr 4.
- Jasiński A., *Nadzór ubezpieczeniowy*, „Prawo Asekuracyjne” 1995, nr 5.
- Kowalewski E., *Odpowiedzialność ubezpieczyciela za czynności agenta*, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 4.
- Kowalewski E., *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Ewolucja i kierunki przemian*, Bydgoszcz 1992.
- Kowalewski E., *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym – uwagi polemiczne*, „Prawo Asekuracyjne” 1998, nr 2.
- Łopuski J., Kowalewski E., *Założenia dalszej reformy prawa ubezpieczeniowego*, „Państwo i Prawo” 1991, nr 11.
- Maliszewska M., *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym*, cz. I, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych” 2000, nr 7.
- Maliszewska M., *Projekt ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym*, cz. II, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych” 2000, nr 9.
- Mintoft-Czyż T., *Ocena projektu ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym w świetle postanowień projektu Dyrektywy Unii Europejskiej w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego*, „Prawo Asekuracyjne” 2000, nr 2.
- Mrozowska B., *Status agenta ubezpieczeniowego po nowelizacji ustawy o działalności ubezpieczeniowej*, „Prawo Asekuracyjne” 1996, nr 1.
- Pokrzywniak J., *Ujęcie pośrednictwa ubezpieczeniowego w projekcie ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2003, nr 1.
- Przewalska K., Orlicki M., *Nowe prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Warszawa 2004.
- Rott-Pietrzyk E., *Pośrednictwo jako element charakterystyczny niektórych umów o świadczenie usług*, [w:] *Ubezpieczenia gospodarcze. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, Warszawa 2011.

- Szaraniec M., *Obowiązki informacyjne pośredników ubezpieczeniowych dotyczące ich przedsiębiorstwa jako instrument ochrony klienta nieprofesjonalnego*, [w:] *Kierunki rozwoju ubezpieczeń gospodarczych w Polsce. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Difin 2013.
- Szaraniec M., *Status prawny agenta ubezpieczeniowego (obowiązujący i projektowany)*, Zeszyty Naukowe AE w Krakowie nr 660, Kraków 2004.
- Świsłowski A., *Outsourcing w zakładzie ubezpieczeń*, „Biuletyn Miesięczny KNUiFE” 2002, nr 5.
- Wąsiewicz A., *W sprawie zmian w stanie prawnym regulującym ubezpieczenia*, „Prawo Asekuracyjne” 1994, nr 1.

CHANGES IN BANKING AND INSURANCE LAW IN THE RANGE OF FINANCIAL INTERMEDIATION DURING THE PERIOD OF POLITICAL TRANSFORMATION. PART 2 – INSURANCE LAW

Summary: The aim of this article is to present its readers with legal regulations concerning the issue of entrusting third parties with insurance operations. The emphasis has been put on the evolution of statutory requirements that shall be met by the insurance agents acting for and on behalf of the insurance company by virtue of agency agreement. What is characteristic for the financial market is that not only does the legislator decide which operations insurance companies can entrust third parties with, but also the legislator introduces statutory requirements for the aforementioned entities with regard to carrying out insurance operations by them.

Keywords: insurance company, insurance agent, professional requirements.